

Kansalliskirjasto
Digitaalisen kirjaston ohjausjärjestelmä
Kirjastotoiminnan vaikuttavuuden arviointiryhmä

Asia: LAUSUNTOPYYNTÖ TIETEELLISTEN KIRJASTOJEN YHTEISTILASTON (KITT) KEHITTÄMISESTÄ

AMKIT-konsortio kiittää lausuntopyynnöstä ja esittää lausuntonaan seuraavaa.

Työryhmä on tehnyt hyvää työtä ja pidämme muutostyötä tärkeänä asiana tilastotietojen keruun kehittämisessä. Erityisen hyvänä asiana pidämme sitä, että kerättävän tiedon määrää vähennetään, mutta kerättävä tieto on oleellista kirjastoille sekä korkeakoulukirjastojen päättäjille että sidosryhmille. Kirjastoista saaduissa palautteissa toivotaan, että keruuohjeet ovat niin selkeät, että tilastojen vertailukelpoisuus ei vesity ohjeiden tulkintaerojen vuoksi ja siten voidaan olla varmoja, että kaikki tilastoivat samoilla periaatteilla.

Kohdittain:

0 Kirjasto

- Kohta 0.1 kirjasto palvelee useampia yhteisöjä (X/-)(397): esitämme, että kirjaston pitäisi täsmentää, onko annetuissa luvuissa mukana pelkästään tilastoitavan organisaation tiedot vai myös esim. toisen asteen palvelusopimuskumppanin tiedot.
- Kehysorganisaatioiden koulutustarjonta muuttunee tulevaisuudessa yhä monimuotoisemmaksi, joten esitämme, että avoimen ammattikorkeakoulun opiskelijat ja täydennyskoulutusopiskelijat tilastoitaisiin edelleen.

1 Kokoelmat

- Kannattaisimme poistojen tilastoinnin säilyttämistä mikäli poistojen *todellinen* tilastointi olisi mahdollista. Siinä tapauksessa, että tilastointi toimii vain kokoelmalukujen kaavatäsmäytyksenä, kannattamme poistojen tilastoinnin lopettamista.

Tässä kohdassa esille nousseita kysymyksiä:

- Onko merkitystä digitaalisten ja analogisten tallenteiden erottamisella? Riittäisikö paikallis- ja verkkoaineisto-erottelu?
- Mitkä kentät ovat pakollisia? Esim. kohta 1.9 Muu elektroninen aineisto: paikalliskäyttöiset ja verkkokäyttöiset: voiko kirjasto jättää halutessaan ilmoittamatta paikalliskäyttöiset?
- Musiikkiaineisto: Miten erotellaan musiikkivideot muista videoista?
 - Musiikkivideolukuja ei saa suoraan kirjastojärjestelmästä, koska nähdäksemme musiikkivideoita ei luetteloinnissa pysty erottamaan muista videoista.
 - Lisäksi musiikkivideo pitää määritellä tarkemmin: onko esim. musikaalin sisältämä video musiikkivideo vai tarkoitetaanko musiikkivideolla esim. konserttitaltiointeja, joissa ei ole näytelmällistä juonta? Miten määritellään musiikkivideo, onko esim. musikaalin sisältämä video musiikkivideo?
- 1.9 Muu elektroninen aineisto: tietokoneohjelmat, numeerinen data: määrittelyt, mitä tarkoitetaan
- Tulkintapäätökset tehdään kirjastoissa, joten niiden mukaan tilastoluvut vaihtelevat, siksi katsomme ohjeistuksen tarkentamisen tärkeäksi.

2.9 Elektroniset palvelut

- Mielestämme elektronisten palveluiden tilastotiedot ovat välttämättömiä, sillä tilastoilla halutaan kuvata kirjaston toimintaa, ja tilastotietoja käytetään päätöksenteon tukena. Palvelut siirtyvät verkkoon ja jos verkkopalveluja ei pystytä kuvaamaan, suuri osa kirjaston toiminnasta jää näkymättömäksi.
- Esitämme, että kohdissa 2.9. 2 – 2.9.7 jaottelun pitäisi vastata FinELibin käyttämää ryhmittelyä (Halti) tai Haltin pitäisi mukautua kansainväliseen standardiin. Ei siis kahta erilaista jaottelua.
- Kannatamme virtuaalikäyntien määritelmäehdotusta keskeiseksi kirjaston toimintaa kuvaavaksi mittariksi.

Tässä kohdassa esille nousseita kysymyksiä:

- Miten jaotellaan ns. sekamuodot tai tietokantapaketit, joissa mahdollisesti erilaisia tietokantoja (bibliografisia, kausijulkaisuja jne.), mutta tilastotiedot saadaan koko paketin osalta?
- Kohta 2.9.8 Kansalliset tietokannat: miksi mukana ei ole Fennica, Elektra, Doria (Kansalliskirjaston ylläpitämät tietokannat)?
- Mihin tilastoidaan Theseus-verkkokirjaston käyttö? Theseus-tietokanta ei ole kansallinen vaan ARENE ry:n tietokanta.
- Kohta 2.9.10: jos Theseus-verkkokirjaston käytöstä saataisiin istunnot, tilastoitaisiinko ne tässä?

2.11 Kirjastonkäytön opetus

- Jotta kirjaston opetustuntien määrä olisi vertailukelpoinen korkeakoulun oppituntien määrään, esitämme, että opetustuntien määritelmä olisi sama: 1 opetustunti on 45 minuutin pituinen opetusjakso (kuten korkeakouluopetuksessa) ja ne tilastoidaan opetustunteina, eli esim. 2 opetustuntia on kaksi kertaa 45 minuuttia opetusta eli 1,5 tuntia. Tai jos tunnit tilastoidaan kellotunteina, niin tilaston käyttäjälle asia tulee selventää (1 KITT-tunti on 45 min).

3 Aukioloajat ja tilat

- Esitämme, että aukiolotuntien ja -päivien osalta lasketaan ylätasolla sekä keskiarvot että todelliset aukiolotunnit ja -päivät. Näin saadaan näkyviin myös kirjaston aukioloon käytetty todellinen panostus.

4 Talous

- Esitämme, että epäsuoralla rahoituksella katetut aineistokulut säilytetään saman jaottelun mukaisesti kuin kohdassa 1.

Kommenttina kirjastoilta:

- "Aineistonhankintameno / opiskelija" on tärkeä mittari; antaako luku oikean kuvan, jos aineistohankintakuluihin lasketaan vain kirjaston budjetissa olevat aineistomenot (joillakin kirjastoilla vain osa aineistomenoista kirjaston budjetissa).

5 Kirjaston henkilökunta

Esitämme, että kohdan 5.1 c) jaottelu olisi seuraava:

kirjastoammatillinen

ylempi korkeakoulututkinto

alempi korkeakoulututkinto ja muu kirjastoalan koulutus

vailla kirjastoalan koulutusta

muut asiantuntijat

muu kirjastohenkilökunta

Kirjastojen palautteista nousseita jatkokehittämissuhteita

- Kirjastojärjestelmien tilastojenkeruuohjelman kehittämistä ja ylläpitämistä on jatkettava siten, että eri kirjastojen toimintatavat otetaan huomioon: ohjelmassa pitäisi olla erilaisia vaihtoehtoja, miten tietoja kerätään.
- On syytä selvittää mahdollisuudet uudistaa KITT-tietokantarakenne siten, että kenttämuutosten tekeminen on joustavaa ja kustannustehokasta.
- Elektronisten palveluiden käytön tilastointia on kehitettävä edelleen ja huomioitava myös muuttuvat tarpeet: esimerkkinä uudet palvelut, kuten Theseus, sosiaalisen median palvelut jne.
- Olisi selvitettävä mahdollisuutta tehdä merkittävä osa tilastoinnista keskitetysti.
- Lisätiedoissa oleva käytetyn OPM:n keskitetyn rahoituksen jaottelu toimii vain, jos tiedot löytyvät Haltista.

AMKIT-konsortion johtoryhmän puolesta

Riitta-Liisa Karjalainen

Tuula Snicker

Ulla-Riitta Lahtinen